

O'SPIRINLIK DAVRIDA SHAXSLARARO MULOQOT MUAMMOSI

Mamarasulova Go'zaloy G'ayratbek qizi
Qo'qon universiteti Psixologiya yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu tezisni yozishimdan maqsad hozirgi davrdagi dolzarb muammo o'spirinlik davridagi bolalarni boshqa shaxslarga bo'lgan muloqoti, bu davrda bo'ladigan akseleratsiya jarayonining ta'siri, o'z davrida bo'lishi kerak bo'lgan muloqotni shakllantirish.

Kalit so'zlar: ilk o'spirinlik davri, shaxslararo muloqot, akseleratsiya, muloqotni shakllantirish, globallashuv davri, dominantlik, demokratik xarakter.

Insonlar orasidagi munosabatlar bo'yicha muammolar psixologik maslaxatlar berish jarayonida ko'p uchraydi. Bunda masalan men bo'lajak psixolog bo'lsam o'z hayotimni ya'ni ukamlarda tasvirlab berishim mumkin. Ular bilan ko'proq yaxshi gaplashishni istasakham ozgina noto'g'ri so'zlashishlari orqali meni yoki onam, yaqin do'stlarini xafa qilib qo'yishi menga ushbu dolzarblikni olib chiqishga majbur qildi. Ya'ni, bunda o'spirin yoshdagi bolalarda muloqotga kirisha olmaslik yokida boshqa bir haqoratli so'zlar bilan so'zlashishlarni muammo qilib olsak bo'ladi. Aytib o'tilgan muammolarning ko'p jihatliligi odamlar o'rtasidagi o'zaro muloqotni murakkabligini ko'rsatadi.

Hozirgi globallashuv davri bu yosh davrga kuchli ta'sir etib qolmasdan, balki uning shaxslararo muloqot shakllariga ham o'z ta'siri o'tkazmay qolmadi. Negaki, hozirgi akseleratsiya jarayonining shiddat bilan o'sishi ularning har tomonlama "hozirjavobligiga" olib keldi. Natijada katta yosh vakillari bilan bir – biriga to'g'ri kelmaydigan munosabat shakllari shakllanib bordi. Bu esa ilk o'spirinlikka xos bo'lgan shaxslararo muloqot shakllarini keltirib chiqardi. O'spirinlarda qadriyatli ma'noli muloqot dominantlik qiladi. Yigit va qizlarning kattalar va ota-onalar bilan muloqoti demokratik xarakter kasb eta boshlaydi. O'spirinning kattalar bilan muloqotining mazmuni hayot mazmunini izlash, o'zini bilish, hayotiy rejalar va ularni amalga oshirish yo'llari, insonlar orasidagi shaxslararo munosabatlar, kasb egalari haqidagi muammolarni qamrab oladi. Kattalar bilan muloqot bir xil davom etmaydi, o'zini qiziqtirgan muammoni hal qilgach, keyingi muammo bo'yicha savollar tug'ilguncha kamroq muloqot qilishi mumkin. Yigit va qizlar o'ziga yaqin kattalar bilan muloqot qilishga kasb tanlash muammolariga duch kelganlarida hayotiy tajribalarini o'rganish uchun ehtiyoj sezadilar. Bir-birini tushunish, bir-birini qo'llab-quvvatlashga asoslangan hamkorlik sharoitida muloqot samarali kechadi. O'spirin uchun kattalar bilan ishonchli muloqotning mazmuni shundan iboratki, uning muammolarini tushunish, hamdardlik bildirish va uni hal qilish uchun yordamlashishdan iboratdir.

«Kim bilan do'stlashishni xohlarding, o'zingdan kattalar bilanmi, tengdoshlaring bilanmi, yoki o'zingdan kichiklar bilanmi?» degan savolga ilk o'spirinlarning ko'pchiligi (75—85%) tengdoshlarini tanlashgan, kattalarni (11—20%), hamda kichiklarni juda kam (1—4%) tanlashgan. Qizlar ham ko'pincha tengdoshlarini tanlashgan, lekin ko'pincha kattalarni ham tanlashgan (39-50%), o'zlaridan kichiklarni hech tanlashmagan (I.S.Kon va V.A.Losenkov tadqiqotlari natijalari).

Xulosa qilib aytganda, o'spirinlik davri ya'ni 8-10-sinflar, ya'ni, bu yoshdagi bolalarning muloqot psixologiyasi murakkabligini hisobga olib ular bilan yaxshi muomilada bo'lish hamda do'stlarini to'g'ri tanlashda ko'maklashishimiz kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. file:///C:/Users/User.AD.192/Downloads/ilk-o-spirinlik-davrda-shaxslararo-munosabatlar-shakllanishining-psixologik-asoslari.pdf
2. Rivojlanish psixologiyasi. Pedagogik psixologiya [Matn] : darslik / Z.T. Nishanova va boshq. — Toshkent: « O 'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati» nashriyoti, 2018. 406-bet